

Serbest Tüketici Uygulamaları

Serbest tüketici limiti her yıl Ocak ayı sonuna kadar Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK)'nun Kurulu tarafından belirlenmekte ve Resmi Gazete yayımlanmaktadır. 2014 yılı için EPDK tarafından belirlenmiş olan limit 4.500 kWh/yıl'dır.

Elektrik sektörüne serbest tüketici kavramı ilk kez 4628 sayılı eski adı ile Elektrik Piyasası Kanununun Resmi Gazetede yayımlandığı 03.03.2001 tarihinde girmiştir. Yapılan düzenlemede; serbest tüketici uygulaması Kanun'un yayımlandığı tarihten 24 ay sonra yani 03.03.2003 tarihinde başlayacak ve serbest tüketici limiti de o yıl için 9 milyon kWh olacak şeklindedir.

4628 sayılı Kanun aynı zamanda Enerji Piyasası Düzenleme Kuruluna, serbest tüketici limitinin her yıl Ocak ayında belirlenmesi görevini de veriyordu ki bu husus halen geçerliliğini korumaktadır.

4628 sayılı Kanun'da yer alan serbest tüketici tanımı "Kurul tarafından

belirlenen elektrik enerjisi miktarından daha fazla tüketimde bulunması veya iletim sistemine doğrudan bağlı olması nedeniyle tedarikçisini seçme serbestliğine sahip gerçek veya tüzel kişiyi" şeklindeydi. Daha sonra bu tanıma "organize sanayi bölgesi tüzel kişiliğini haiz olduğu için" ifadesi de eklenerek tanım "**Kurul tarafından belirlenen elektrik enerjisi miktarından daha fazla tüketimi bulunduğu veya iletim sistemine doğrudan bağlı olduğu veya organize sanayi bölgesi tüzel kişiliğini haiz olduğu için tedarikçisini seçme hakkına sahip gerçek veya tüzel kişiyi**" şeklini almıştır.

Serbest tüketici limiti her yıl Ocak ayı sonuna kadar Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK)'nun Kurulu tarafından belirlenmekte ve Resmi Gazete yayımlanmaktadır. 2014 yılı için EPDK tarafından belirlenmiş olan limit 4.500 kWh/yıl'dır. Dolayısıyla 2014 yılı içinde yıllık tüketimi 4500 kWh ve üstünde olan tüketiciler tedarikçisini seçmek suretiyle ikili anlaşma yaparak elektrik enerjisi satın alabilmektedirler.

Ancak; 18.05.2009 tarih 2009/11 sayılı "Elektrik Enerjisi Piyasası ve Arz Güvenliği Strateji Belgesi"nde yer al-

dığı üzere, 2015 yılından itibaren tüm tüketicilerin "serbest tüketici" niteliğinde olmaları öngörülmektedir. Strateji belgesinde yer alan hedefler (doğal gaz lisanslarında olduğu gibi) EPDK tarafından çoğu zaman göz ardı edilse bile böyle bir hedefin varlığını da göz önüne almak gerekmektedir. Ancak tüm tüketicilerin serbest tüketici niteliğine kavuşmaları halinde sistem iletişim alt yapısının ve sayaç özelliklerinin bu durumu karşılamakta yetersiz olduğunu belirtmekte de yarar vardır.

Burada vatandaşlarımıza bir hatırlatma yapmakta yarar vardır. Serbest tüketici olma hakkını elde eden tüketicilerin ikili anlaşma yapmak üzere tedarikçilerini seçmeleri halinde sayaçlarının istenilen özellikleri karşılamaması durumunda, ilgili dağıtım şirketinin söz konusu sayacı değiştirme zorunluluğundadır. Çünkü, 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu gereği sayaç mülkiyeti dağıtım şirketine aittir. Dağıtım şirketleri zaten tüketici tarifeleri üzerinden söz konusu sayaç bedellerini de almaktadırlar.

Bir diğer husus ise 01.01.2013 tarihinde başlayan bir başka uygulamadır. 31.12.2012 tarihine kadar böl-

gesel elektrik dağıtım şirketleri perakende satış faaliyetlerini de birlikte ve tekel konumunda yürütmekte iken 01.01.2013 tarihinden itibaren faaliyet ayrıştırılmasına zorunlu tutulmuşlar ve dağıtım faaliyeti ile perakende satış faaliyetleri ayrıştırılmıştır.

Serbest tüketici limitinin düşmesi ile birlikte sayısal olarak artan serbest tüketicilere elektrik enerjisi satılmak adına da firmalar arasında bir yarış ve (sanki) rekabet oluyormuş gibi sanal indirim oranları ile reklam kampanyaları başlamıştır. Dağıtım şirketlerinin en önemli pazarı olan elektrik ticaretine kendi yandaş perakende satış firmalarının dışında başka şirketlerin ortak olması özellikle dağıtım şirketlerinde hissedilir bir rahatsızlık oluşturmaktadır.

İzlemekte olduğumuz ve vatandaşlarımızın da dikkatini çekmeye çalıştığımız iki husus üzerinde durmakta yarar vardır. Bunlardan biri dağıtım şirketleri ile ilgili diğeri de o dağıtım bölgesinde perakende satış faaliyeti yürüten farklı firmalar ile ilgili olan kısımır.

Dağıtım şirketleri bilindiği üzere bölgesel tekel konumunda faaliyet yürüten şirketlerdir. Tekel konumundan yararlanarak tüketicilere EPDK tarafından onaylanmış tip perakende satış sözleşmelerinin dışında farklı sözleşmeler önerildiği duyuları alınmaktadır. Süre ile tüketicinin gelecekteki tercihini kısıtlayan, dağıtım hizmetinden kaynaklanan tekel konumunu kullanarak güvence bedeli adı altında ek teminatlar isteyen dağıtım şirketlerinin varlığından söz edilmektedir. Dağıtım şirketlerinin tekel konumunu kullanarak bu tür iş ve işlemler yürütmesi 6466 sayılı Yasanın amaç maddesine aykırı olduğu gibi yasal dayanaktan da yosundur.

Bir diğeri konuda o bölgede faaliyet gösteren farklı perakende satış

şirketleri ile ilgili konudur. Perakende satış şirketlerinin tüketicilerle yapmış oldukları ikili anlaşmalarda yapacakları indirimin içine kayıp/kaçak bedelini de dahil ederek tüketicileri yanıltmaları ve biraz önce de belirtildiği üzere sanal bir indirim oranı yaratmalarıdır.

Çünkü elektrik tarifesini, sabit olarak alınan sayaç okuma bedeli dışında kullanılan kWh miktarı ile ilişkili olarak içinde;

- Enerji Bedeli,
- Kayıp/kaçak bedeli,
- Perakende Hizmet Bedeli,
- Dağıtım Sistemi Kullanım Bedeli ve
- İletim Sistemi Kullanım Bedeli olan bileşenlerden oluşmaktadır.

Perakende satış şirketleri, tarife içinde yer alan bu bileşenlerden sadece enerjini ticaretini yapmakta, enerji bedeli dışındaki diğer bedeller tüketim faturalarına zaten olduğu gibi yansıtılmaktadır.

Ancak, 2011 yılında kayıp/kaçak bedelleri üzerine toplumda oluşan tepki sonucu kayıp/kaçak bedelinin gizlenmesi yoluna gidilmiş ve bu bedel faturalara enerji birim bedeli ile toplanmak suretiyle yansıtılmaya başlanmıştır. İşte bu noktada bazı tedarikçi toptan veya perakende satış şirketleri, kayıp/kaçak ve enerji bedelleri toplamı üzerinden indirim yaparak indirim oranı üzerinden tüketicileri yanıltmaktalar ve haksız kazanç sağlamaktadırlar. Bu konuda gerek tüketicilerimizin gerekse denetim görevini yapmakla sorumlu olan kamu kuruluşlarının dikkatini çekmekte yarar vardır.

Ülkemizdeki tedarikçi firma sayısı 171 e yükselmiştir. Tedarikçi firmaların pazar payının artmasını sağlamak amacıyla serbest tüketici sınırı daha da düşürülecek ve nihai hedef olan yıllık 0 kwh tüketim serbest tüketici olmak için yeterli olacaktır. Bugün için

var olan sorunlar gelecekte daha da artacağı herkes tarafından görülmektedir.

Dağıtım şirketlerinin elektrik satışı için sahibi oldukları perakende satış şirketleri, abonelerini tedarikçi firmalara gidişini önlemek ya da yavaşlatmak adına bürokratik engeller çıkartabilmektedir. Aboneliğin sonlandırılmasında, abonenin dosyasında, abone yapılırken temin edilemeyen tüm evrakları (örneğin tesisat projesi) geriye dönük olarak isteyebilmektedir.

Bazı dağıtım şirketlerinin EPDK tarafından tanımlanan tip sözleşmeden ayrı bir sözleşmeyi, değişik isimler altında (bazen güncelleme) aboneye imzalatılarak bağımlı kılınmaya çalışılmaktadır.

Abonenin tedarikçi değiştirmesi için dağıtım şirketi tarafından tanzim edilmesi gereken evrakların düzenlenmesi ve sevkinde aksama yaşatılabilmektedir.

Dağıtım şirketi doğal tekel olmalarından kaynaklanan özelliklerini aboneleri elinde tutmak için kullanmaktadır. Özellikle arızaların çözümüne yönelik çalışmalarda uzayan müdahale süreleri ortaya çıkabilmektedir.

Serbest tüketici limitlerinin yıllara göre değişimleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

YILI	LIMIT (kWh/Yıl)
2003	9.000.000
2004	7.800.000
2005	7.700.000
2006	6.000.000
2007	3.000.000
2008	1.200.000
2009	480.000
2010	100.000
2011	30.000
2012	25.000
2013	5.000
2014	4.500